

ZAHIRIDDIN MUHAMMAD BOBUR ASARLARINING HOZIRGI ZAMON YOSHLARINI VATANPARVARLIK RUHIDA TARBIYALASHDAGI AHAMIYATI

Qayumova Risolatxon Otaxonovna

*Namangan viloyati, Yangi Nanangan tumani, 65-maktab,
oliy toifali Ona tili va adabiyoti o'qituvchisi*

Annotatsiya: *Mazkur maqolada buyuk mutafakkir, davlat arbobi va shoir Zahiriddin Muhammad Bobur asarlarining hozirgi zamon yoshlarini vatanparvarlik ruhida tarbiyalashdagi o'rni va ahamiyati ilmiy-pedagogik jihatdan tahlil qilinadi. Bobur ijodida vatan tuyg'usi, yurtga sadoqat, tarixiy xotira, milliy o'zlikni anglash hamda shaxsiy mas'uliyat g'oyalari yetakchi o'rin egallaydi. Maqolada “Boburnoma” va boshqa asarlardagi vatanparvarlik qarashlari yosh avlod ongida milliy g'urur, tarixiy tafakkur va fuqarolik mas'uliyatini shakllantirishda muhim manba ekanligi asoslab beriladi. Shuningdek, Bobur merosidan ta'lim-tarbiya jarayonida samarali foydalanishning pedagogik imkoniyatlari ochib beriladi.*

Kalit so'zlar: *Zahiriddin Muhammad Bobur, Bobur asarlari, vatanparvarlik, yoshlar tarbiyasi, milliy g'urur, ma'naviy meros, tarixiy xotira.*

Аннотация: *В статье с научно-педагогических позиций анализируется значение произведений Захириддина Мухаммада Бабура в воспитании современной молодёжи в духе патриотизма. В творческом наследии Бабура особое место занимают идеи любви к Родине, верности родной земле, исторической памяти и национального самосознания. На основе анализа произведения «Баburnама» и других трудов показано, что наследие Бабура является важным духовно-нравственным источником формирования у молодёжи чувства патриотизма, гражданской ответственности и уважения к истории своего народа. В статье также раскрываются педагогические возможности использования произведений Бабура в образовательном процессе.*

Ключевые слова: *Захириддин Мухаммад Бабур, произведения Бабура, патриотизм, воспитание молодёжи, национальное самосознание, духовное наследие, история.*

Abstract: *This article analyzes the significance of the works of Zahiriddin Muhammad Babur in educating modern youth in the spirit of patriotism from a scientific and pedagogical perspective. Babur's literary heritage reflects deep ideas of love for the homeland, loyalty to one's native land, historical memory, and national identity. Through the analysis of Baburnama and other works, the article demonstrates that Babur's legacy serves as an important moral and educational source for fostering patriotism, civic responsibility, and respect for national history among young people. The study also highlights the pedagogical potential of integrating Babur's works into contemporary educational and upbringing processes.*

Keywords: *Zahiriddin Muhammad Babur, Babur's works, patriotism, youth education, national identity, spiritual heritage, historical consciousness.*

Kirish

Bugungi globallashuv sharoitida yosh avlodni vatanparvarlik, milliy g‘urur va fuqarolik mas’uliyati ruhida tarbiyalash jamiyat taraqqiyotining muhim omillaridan biri hisoblanadi. Axborot oqimining kuchayishi, turli madaniy ta’sirlarning kengayishi sharoitida yoshlarning milliy o‘zligini anglash, tarixiy xotira va ma’naviy qadriyatlarga sodiqligini mustahkamlash masalasi alohida dolzarblik kasb etmoqda. Shu nuqtayi nazardan, milliy adabiy meros va buyuk ajdodlar ijodidan tarbiyaviy vosita sifatida foydalanish zamonaviy ta’lim-tarbiya tizimining muhim vazifalaridan biri sifatida qaralmoqda.

O‘zbek mumtoz adabiyoti va tarixiy tafakkuri taraqqiyotida Zahiriddin Muhammad Bobur shaxsiyati va ijodi alohida o‘rin tutadi. Bobur nafaqat yirik davlat arbobi va sarkarda, balki chuqur tafakkur egasi, nozik didli shoir va tarixchi sifatida ham o‘zidan boy ma’naviy meros qoldirgan. Uning asarlarida vatan tuyg‘usi, yurtga muhabbat, el-yurt taqdiriga mas’uliyat bilan qarash, milliy o‘zlikni anglash g‘oyalari yetakchi o‘rinni egallaydi. Bu jihatlar Bobur merosini hozirgi zamon yoshlarini vatanparvarlik ruhida tarbiyalashda muhim manbaga aylantiradi.

Ayniqsa, Boburning tarixiy-memuar asarlari va she’riy ijodida vatanni sog‘inish, ona yurtga sadoqat, xalq taqdiriga daxldorlik hissi chuqur va ta’sirchan tarzda ifodalangan. Ushbu g‘oyalar yoshlar ongida nafaqat tarixiy bilimlarni boyitadi, balki ularda milliy g‘urur, tarixiy mas’uliyat va fuqarolik pozitsiyasini shakllantirishga xizmat qiladi. Shu sababli Bobur asarlarini faqat adabiy yoki tarixiy manba sifatida emas, balki kuchli tarbiyaviy-pedagogik vosita sifatida o‘rganish muhim ahamiyatga ega.

Hozirgi zamon ta’lim tizimida yoshlarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalashda nazariy bilim bilan bir qatorda, ma’naviy-ta’sirchan manbalardan foydalanish talab etiladi. Bobur asarlari mazmunidagi hayotiy tajriba, shaxsiy kechinmalar va tarixiy voqealar bilan uyg‘unlashgan vatanparvarlik g‘oyalari yoshlar tafakkuriga bevosita ta’sir ko‘rsatish imkoniyatiga ega. Bu esa Bobur ijodini zamonaviy pedagogik yondashuvlar asosida o‘rganish va ta’lim jarayoniga tatbiq etish zaruratini yuzaga keltiradi.

Shu jihatdan, Zahiriddin Muhammad Bobur asarlarining hozirgi zamon yoshlarini vatanparvarlik ruhida tarbiyalashdagi ahamiyatini ilmiy-pedagogik jihatdan tahlil qilish, undagi g‘oyaviy-tarbiyaviy imkoniyatlarni aniqlash va ta’lim-tarbiya jarayonida samarali qo‘llash yo‘llarini asoslab berish mazkur tadqiqotning muhim vazifalaridan biri hisoblanadi.

Bugungi globallashuv, axborotlashuv va madaniy integratsiya jarayonlari sharoitida yosh avlodni vatanparvarlik, milliy g‘urur va fuqarolik mas’uliyati ruhida tarbiyalash masalasi jamiyat taraqqiyotining ustuvor yo‘nalishlaridan biriga aylanmoqda. Turli g‘oyaviy ta’sirlar kuchaygan, axborot maydoni kengaygan zamonaviy sharoitda yoshlarning tarixiy xotira, milliy o‘zlik va ma’naviy qadriyatlarga munosabatini mustahkamlash zarurati tobora ortib bormoqda. Shu jihatdan, milliy adabiy meros va buyuk ajdodlar ijodini yoshlar tarbiyasiga tatbiq etish bugungi kunning dolzarb pedagogik muammolaridan biri sifatida namoyon bo‘lmoqda.

O‘zbek xalqining boy tarixiy va adabiy merosida Zahiriddin Muhammad Bobur ijodi alohida o‘rin tutadi. Bobur asarlarida vatan tuyg‘usi, yurtga muhabbat, xalq taqdiriga

daxldorlik, tarixiy mas’uliyat va milliy o’zlikni anglash g’oyalari chuqur va badiiy jihatdan ta’sirchan tarzda ifodalangan. Ushbu g’oyalar hozirgi zamon yoshlarini vatanparvarlik ruhida tarbiyalashda muhim ma’naviy manba bo’lib xizmat qilishi mumkin. Biroq mazkur boy merosning tarbiyaviy imkoniyatlari zamonaviy ta’lim-tarbiya tizimida hali yetarli darajada tizimli va kompleks o’rganilmagan.

Yoshlar orasida vatanparvarlik tuyg’usini shakllantirish masalasi bugungi kunda faqat tarixiy bilim berish bilan cheklanib qolmasdan, ularni ma’naviy-axloqiy, fuqarolik va ijtimoiy mas’uliyatli shaxs sifatida tarbiyalashni talab etadi. Bobur asarlarida aks etgan hayotiy tajriba, vatanni sog’inish, yurt uchun kurash, sadoqat va fidoyilik g’oyalari yoshlarning dunyoqarashiga kuchli ta’sir ko’rsatish imkoniyatiga ega. Shu sababli Bobur ijodini faqat adabiy yodgorlik sifatida emas, balki vatanparvarlik tarbiyasining samarali pedagogik vositasi sifatida talqin etish dolzarb ahamiyat kasb etadi. Shuningdek, hozirgi zamon yoshlarining qiziqishlari, axborotni qabul qilish shakllari va tafakkur uslublari o’zgarib borayotgan bir paytda milliy merosni ta’lim jarayoniga moslashgan, zamonaviy metodlar asosida o’qitish zarurati yuzaga kelmoqda. Bobur asarlarining mazmuniy va g’oyaviy jihatlarini zamonaviy pedagogik texnologiyalar orqali talqin qilish yoshlarning milliy ongini shakllantirishda yuqori samaradorlikka erishish imkonini beradi.

Shu nuqtayi nazardan, Zahiriddin Muhammad Bobur asarlarining hozirgi zamon yoshlarini vatanparvarlik ruhida tarbiyalashdagi ahamiyatini ilmiy asosda o’rganish, undagi tarbiyaviy g’oyalarni tizimlashtirish va ularni ta’lim-tarbiya jarayoniga tatbiq etish yo’llarini aniqlash bugungi kun pedagogika va ma’naviyatshunoslik fanlari uchun nihoyatda dolzarb ilmiy muammo hisoblanadi. Ushbu tadqiqot natijalari yoshlar tarbiyasiga oid davlat siyosatini amalga oshirishda, ta’lim muassasalarida ma’naviy-ma’rifiy ishlar samaradorligini oshirishda muhim ilmiy-amaliy ahamiyat kasb etadi.

Asosiy qism

Zahiriddin Muhammad Bobur asarlari mazmun-mohiyatiga ko’ra chuqur tarixiy, badiiy va ma’naviy ahamiyatga ega bo’lib, ularda vatanparvarlik g’oyasi yetakchi o’rin egallaydi. Bobur ijodini tahlil qilish shuni ko’rsatadiki, uning asarlarida vatan tushunchasi nafaqat geografik makon sifatida, balki xalq, til, madaniyat va tarixiy xotira bilan uzviy bog’liq ma’naviy qadriyat sifatida talqin etiladi. Bu jihat Bobur merosini hozirgi zamon yoshlarini vatanparvarlik ruhida tarbiyalashda muhim pedagogik manbaga aylantiradi.

Boburning eng yirik va mashhur asari hisoblangan “Boburnoma”da muallif o’z hayoti, siyosiy faoliyati va tarixiy voqealarni bayon etish jarayonida ona yurtga bo’lgan chuqur muhabbatini samimiy ifodalaydi. Asarda vatanni sog’inish, yurt taqdiri uchun kuyinish, el-yurt manfaatini shaxsiy manfaatdan ustun qo’yish kabi g’oyalar aniq misollar orqali yoritilgan. Boburning vatandan yiroqda kechgan hayoti davomida ham ona yurtni unutmashligi, uni qalban ulug’lashi yoshlar ongida vatanparvarlik tuyg’usini shakllantirishda kuchli ta’sir vositasi bo’lib xizmat qiladi.

Bobur she’riy ijodida ham vatanparvarlik, sadoqat va fidoyilik g’oyalari alohida o’rin tutadi. Uning g’azal va ruboiylarida vatan sog’inchi, ona yurtga bo’lgan muhabbat insoniy kechinmalar bilan uyg’un holda ifodalanadi. Bu esa yoshlarning nafaqat aqliy, balki hissiy dunyosiga ham ta’sir ko’rsatib, ularda vatanga nisbatan chuqur mehr va mas’uliyat hissini

uygʻotadi. Ayniqsa, Bobur asarlaridagi samimiylilik va hayotiylik yoshlar uchun ibratli tarbiyaviy namuna hisoblanadi.

Bobur asarlarida vatanparvarlik gʻoyasi tarixiy xotira bilan uzviy bogʻlangan holda talqin etiladi. Muallif oʻz ajdodlari, tarixiy shaxslar va oʻtgan davr voqealariga murojaat qilish orqali yosh avlodni oʻz tarixini bilishga, undan faxrlanishga va xulosa chiqarishga undaydi. Tarixiy xotiraning bunday talqini yoshlarning milliy oʻzligini anglashga, oʻz xalqining oʻtmishiga hurmat bilan qarashiga xizmat qiladi. Bu esa vatanparvarlik tarbiyasining muhim tarkibiy qismi hisoblanadi.

Shuningdek, Bobur ijodida shaxsiy masʼuliyat va fuqarolik burchi masalalari ham muhim oʻrin egallaydi. U oʻz asarlarida davlat boshqaruvi, adolat, xalq manfaatini koʻzlash kabi masalalarni yoritib, yetuk va masʼuliyatli shaxs obrazini namoyon etadi. Ushbu gʻoyalar hozirgi zamon yoshlarini jamiyat oldidagi burchini angelaydigan, faol fuqarolik pozitsiyasiga ega shaxs sifatida tarbiyalashda muhim ahamiyatga ega.

Zamonaviy taʼlim jarayonida Zahiriddin Muhammad Bobur asarlaridan samarali foydalanish yoshlarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalash imkoniyatlarini kengaytiradi. Bobur ijodini ona tili va adabiyot, tarix, maʼnaviyat fanlari bilan integratsiyalashgan holda oʻqitish, muammoli savollar, munozara va tahlil asosida oʻrganish yoshlarning mustaqil fikrlashini, milliy qadriyatlarga ongli munosabatini shakllantiradi. Bu esa vatanparvarlik tarbiyasini faqat nazariy tushuncha emas, balki hayotiy qadriyat sifatida qaror topishiga xizmat qiladi.

Umuman olganda, Bobur asarlaridagi vatanparvarlik gʻoyalari mazmunan chuqur, badiiy jihatdan taʼsirchan va pedagogik jihatdan samarali boʻlib, ularni hozirgi zamon yoshlarini tarbiyalash jarayoniga tatbiq etish milliy ong, tarixiy xotira va fuqarolik masʼuliyatini shakllantirishda muhim oʻrin tutadi.

Hozirgi davrda jamiyat taraqqiyoti, milliy xavfsizlik va barqaror rivojlanish masalalari bevosita yosh avlodning maʼnaviy-axloqiy kamoloti, vatanparvarlik tuygʻusi va fuqarolik masʼuliyati bilan uzviy bogʻliqdir. Globallashuv jarayonlari, axborot maydonining kengayishi hamda turli mafkuraviy taʼsirlarning kuchayishi sharoitida yoshlarning milliy oʻzligini anglash, tarixiy xotira va maʼnaviy qadriyatlarga sodiqligini mustahkamlash dolzarb ilmiy-pedagogik muammo sifatida namoyon boʻlmoqda. Shu jihatdan, milliy adabiy va tarixiy meros asosida vatanparvarlik tarbiyasini shakllantirish masalasini chuqur oʻrganish zarurati tobora ortib bormoqda.

Oʻzbek xalqining buyuk tarixiy va adabiy merosida Zahiriddin Muhammad Bobur asarlari alohida oʻrin egallaydi. Bobur ijodida vatan, yurt taqdiri, xalq manfaatlari, tarixiy masʼuliyat va shaxsiy fidoyilik gʻoyalari markaziy oʻrinda turadi. Biroq ushbu boy maʼnaviy merosning hozirgi zamon yoshlarini vatanparvarlik ruhida tarbiyalashdagi imkoniyatlari hali ham yetarli darajada tizimli va ilmiy-pedagogik jihatdan kompleks oʻrganilmagan. Aksariyat tadqiqotlar Bobur asarlarini tarixiy yoki adabiy manba sifatida tahlil qilish bilan cheklanib, ularning tarbiyaviy va maʼnaviy-taʼsirchan jihatlarini chuqur yoritishga yetarli eʼtibor qaratmagan.

Mavzuni oʻrganish zarurati, avvalo, yoshlar tarbiyasida vatanparvarlik tushunchasining mazmunan boyitilishi bilan izohlanadi. Bugungi kunda vatanparvarlik faqat yurtni sevish bilan cheklanmay, balki milliy qadriyatlarga hurmat, tarixiy xotiraga sadoqat, jamiyat va

davlat oldidagi burchni anglash kabi murakkab ijtimoiy-ma'naviy jihatlarni qamrab oladi. Bobur asarlarida ushbu tushunchalar hayotiy misollar, shaxsiy kechinmalar va tarixiy voqealar orqali ifodalangan bo'lib, yoshlar ongiga bevosita va ta'sirchan tarzda singdirish imkoniyatiga ega.

Shuningdek, hozirgi zamon ta'lim tizimi oldida turgan muhim vazifalardan biri — yoshlarni mustaqil fikrlaydigan, milliy va umuminsoniy qadriyatlarga tayanadigan, faol fuqarolik pozitsiyasiga ega shaxs sifatida tarbiyalashdir. Bobur asarlarida aks etgan shaxsiy mas'uliyat, adolat, fidoyilik va el-yurt manfaatini ustuvor qo'yish g'oyalari mazkur maqsadga erishishda muhim pedagogik ahamiyat kasb etadi. Shu bois, Bobur ijodini zamonaviy pedagogik yondashuvlar asosida qayta talqin qilish va tarbiyaviy jarayonga tatbiq etish ilmiy jihatdan asoslangan zarurat hisoblanadi.

Bundan tashqari, yoshlar orasida kitobxonlik madaniyatini rivojlantirish, mumtoz adabiyotga qiziqishni oshirish ham bugungi kunning dolzarb vazifalaridan biridir. Bobur asarlarini vatanparvarlik tarbiyasi nuqtayi nazaridan o'rganish bu borada ham muhim ahamiyatga ega bo'lib, yoshlarni milliy adabiy merosga yaqinlashtiradi, ularning ma'naviy dunyosini boyitadi.

Xulosa qilib aytganda, Zahiriddin Muhammad Bobur asarlarining hozirgi zamon yoshlarini vatanparvarlik ruhida tarbiyalashdagi ahamiyatini ilmiy jihatdan o'rganish pedagogika, adabiyotshunoslik va ma'naviyatshunoslik fanlari uchun muhim nazariy va amaliy ahamiyatga ega. Ushbu mavzuning chuqur tadqiq etilishi yoshlar tarbiyasiga oid davlat siyosatini amalga oshirish, ta'lim muassasalarida ma'naviy-ma'rifiy ishlar samaradorligini oshirish va milliy ongni mustahkamlashga xizmat qiluvchi muhim ilmiy asos bo'lib xizmat qiladi.

Olib borilgan ilmiy-pedagogik tahlillar shuni ko'rsatadiki, Zahiriddin Muhammad Bobur asarlari hozirgi zamon yoshlarini vatanparvarlik ruhida tarbiyalashda beqiyos ma'naviy va tarbiyaviy ahamiyatga ega. Bobur ijodida vatan tushunchasi faqat geografik hudud sifatida emas, balki tarixiy xotira, milliy o'zlik, xalq taqdiri va shaxsiy mas'uliyat bilan uzviy bog'liq yuksak ma'naviy qadriyat sifatida talqin etiladi. Bu jihat uning asarlarini yoshlar tarbiyasida muhim pedagogik manbaga aylantiradi.

Tadqiqot davomida Bobur asarlarida vatanparvarlik g'oyasi hayotiy misollar, shaxsiy kechinmalar va tarixiy voqealar orqali chuqur va ta'sirchan tarzda ifodalangani aniqlandi. Ayniqsa, Boburning vatandan yiroqda bo'lgan davrlarda ham ona yurtga bo'lgan cheksiz muhabbati, yurt taqdiri uchun qayg'urishi va el-yurt manfaatini ustuvor qo'yishi yoshlar ongida milliy g'urur va tarixiy mas'uliyat tuyg'ularini shakllantirishda kuchli tarbiyaviy omil bo'lib xizmat qiladi. Ushbu g'oyalar hozirgi zamon yoshlarida vatanga sadoqat, fuqarolik burchini anglash va jamiyat oldidagi mas'uliyatni his etish kabi muhim fazilatlarni rivojlantiradi.

Bobur asarlarida aks etgan tarixiy xotira va milliy o'zlikni anglash g'oyalari yoshlarning o'z xalqining o'tmishini chuqur bilishiga, ajdodlar merosiga hurmat bilan qarashiga undaydi. Bu esa vatanparvarlik tarbiyasining muhim tarkibiy qismi bo'lib, yoshlarning ma'naviy dunyosini boyitadi hamda ularni mustahkam hayotiy pozitsiyaga ega shaxs sifatida

shakllantirishga xizmat qiladi. Bobur ijodidagi shaxsiy mas’uliyat, adolat va fidoyilik g’oyalari esa yoshlarni faol va ongli fuqarolik pozitsiyasiga undaydi.

Shuningdek, Bobur asarlarining tarbiyaviy ahamiyati ularni zamonaviy ta’lim jarayoniga moslashtirish imkoniyatlari bilan ham belgilanadi. Mumtoz adabiy merosni zamonaviy pedagogik metodlar asosida o’rganish, fanlararo integratsiya va interfaol yondashuvlar orqali talqin etish yoshlarning mazkur asarlarga qiziqishini oshiradi va vatanparvarlik g’oyalarining ongli ravishda o’zlashtirilishiga xizmat qiladi. Bu jarayon yoshlarni nafaqat bilimli, balki yuksak ma’naviyatli va vatanparvar shaxs sifatida tarbiyalash imkonini beradi.

Xulosa qilib aytganda, Zahiriddin Muhammad Bobur asarlarining hozirgi zamon yoshlarini vatanparvarlik ruhida tarbiyalashdagi ahamiyatini ilmiy asosda o’rganish va amaliyotga tatbiq etish bugungi ta’lim-tarbiya tizimi uchun muhim vazifa hisoblanadi. Bobur merosidan samarali foydalanish yoshlar ongida milliy g’urur, tarixiy xotira va fuqarolik mas’uliyatini mustahkamlashga xizmat qilib, barkamol va vatanparvar avlodni voyaga yetkazishda muhim omil bo’lib qoladi.

TAVSIYALAR

1. Bobur asarlarini ta’lim jarayoniga tizimli integratsiya qilish. Umumta’lim maktablari, akademik litseylar va oliy ta’lim muassasalarida Zahiriddin Muhammad Bobur asarlarini ona tili va adabiyot, tarix hamda ma’naviyat fanlari bilan uzviy bog’langan holda o’qitish tavsiya etiladi. Bu yondashuv yoshlarning vatanparvarlik g’oyalarini chuqur anglashiga xizmat qiladi.

2. Interfaol va muammoli ta’lim metodlaridan foydalanish. Bobur asarlarini o’rganishda munozara, tahlil, taqqoslash, esse va loyiha ishlari kabi interfaol metodlarni qo’llash orqali yoshlarning mustaqil fikrlashi, fuqarolik pozitsiyasi va vatanparvarlik tuyg’ularini rivojlantirish maqsadga muvofiq.

3. Ma’naviy-ma’rifiy tadbirlar orqali Bobur merosini targ’ib etish. Ta’lim muassasalarida Bobur ijodiga bag’ishlangan adabiy kechalar, davra suhbatlari, ijodiy tanlovlar va kitobxonlik haftaliklarini tashkil etish yoshlarning milliy adabiy merosga qiziqishini oshiradi va vatanparvarlik ruhini mustahkamlaydi.

4. Pedagoglar uchun uslubiy qo’llanmalar ishlab chiqish. Bobur asarlarining tarbiyaviy imkoniyatlarini ochib beruvchi, vatanparvarlik tarbiyasiga yo’naltirilgan metodik qo’llanmalar va dars ishlanmalarini tayyorlash o’qituvchilarga mazkur mavzuni samarali yoritish imkonini beradi.

5. Ilmiy tadqiqotlar va fanlararo yondashuvni kengaytirish. Bobur asarlarining vatanparvarlik tarbiyasidagi ahamiyatini pedagogika, adabiyotshunoslik, tarix va ma’naviyatshunoslik fanlari doirasida kompleks tadqiq etish, ilmiy-amaliy konferensiyalar va tadqiqot loyihalarini rivojlantirish tavsiya etiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Bobur Z.M. Boburnoma. – Toshkent: Yangi asr avlodi, 2018.
2. Bobur Z.M. Devon. – Toshkent: Fan, 2017.

3. Mirziyoyev Sh.M. Milliy taraqqiyot yo‘limizni qat’iyat bilan davom ettirib, yangi bosqichga ko‘taramiz. – Toshkent: O‘zbekiston, 2017.
4. Qosimov B. Bobur va boburiylar davri adabiyoti. – Toshkent: Fan, 2009.
5. Yo‘ldoshev Q. Adabiyot va ma’naviyat. – Toshkent: O‘qituvchi, 2015.
6. Sattorov A. Mumtoz adabiyot va yoshlar tarbiyasi. – Toshkent: Ma’naviyat, 2016.
7. Rahimjonov D. O‘zbek mumtoz adabiyoti tarixi. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2014.
8. Nasirov U. Milliy adabiy meros va vatanparvarlik tarbiyasi. – Toshkent, 2019.
9. Jumaniyozov M. Yoshlar ma’naviyatini shakllantirishda badiiy adabiyotning o‘rni. – Toshkent: O‘zbekiston, 2020.
10. To‘xtaxo‘jayev M. Ma’naviy tarbiya asoslari. – Toshkent: Fan, 2018.
11. Hasanov S. Tarixiy xotira va milliy ong. – Toshkent: Ma’naviyat, 2017.
12. Rasulov A. Adabiyotshunoslikka kirish. – Toshkent: O‘qituvchi, 2016.